

UZASADNIENIE

W wyniku przeprowadzenia badań i analiz danych statystycznych gromadzonych przez Wydział Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości, dotyczących funkcjonowania ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii sformułowany został wniosek, że założenia legislacyjne w zakresie ograniczenia konsumpcji narkotyków w Polsce towarzyszące wspomnianej ustawie nie zostały zrealizowane, a ponadto doprowadziły do powstania dwóch niekorzystnych zjawisk społeczno-prawnych: po pierwsze, udaremniły organom ścigania penetrację środowiska osób zajmujących się wprowadzaniem do obrotu substancji odurzających; po drugie, „wykreowały” nową kategorię przestępców, jakimi stały się osoby uzależnione i używające nielegalne substancje psychoaktywne. Warto dodać, że w świetle polskiego prawa są to osoby chore, a uzależnienie od substancji psychoaktywnych – podobnie jak uzależnienie od alkoholu – jest jednostką chorobową.

Od roku 2000, czyli od chwili gdy w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii mamy do czynienia z penalizacją posiadania jakiegokolwiek ilości posiadanego środka odurzającego, znacząco wzrosła liczba osób skazanych za czyn posiadania środków odurzających lub substancji psychotropowych. Nie był to efekt zamierzony, choć możliwy do przewidzenia. Kryminalizacja środowiska użytkowników narkotyków znacząco ograniczyła zgłaszanie się do leczenia, uniemożliwiła stosowanie na szeroką skalę programów redukcji szkód społecznych i zdrowotnych, sparaliżowała kontakt terapeutyczny, leczniczy, czy korekcyjno-edukacyjny, szczególnie w grupie najmłodszych użytkowników narkotyków. W obszarze skutków społecznych ponieśliśmy znaczące i nieodwracalne straty. Ponieśliśmy również poważne konsekwencje ekonomiczne w szczególności analizując koszty pobytu użytkowników w przeludnionych jednostkach penitencjarnych. Realizacja samego tylko art. 62 ustawy kosztuje budżet państwa około 80 mln zł w skali roku.¹⁾

Nowelizacja ustawy przeprowadzona w roku 2000 miała ułatwić organom ścigania dotarcie do źródeł „narkobiznesu” i przywieźć przed oblicze wymiaru sprawiedliwości sprawców przestępstw wytwarzania, przetwarzania, wprowadzania do obrotu czy chociażby udzielania środków odurzających.

Jednak pomimo zaostżenia polityki karnej nie uzyskaliśmy wzrostu wykrywalności przestępstw związanych z tą kategorią przestępstw. Można nawet powiedzieć, że w tych

¹⁾ Ewelina Kuźmicz, Zofia Mielecka-Kubięń, Dorota Wiszejko-Wierzbička (red.) *Karanie za posiadanie. Art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – koszt, czas, opinie*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2009.

właśnie obszarach aktywności organów ścigania obserwujemy istotną stagnację, czy nawet regres.

W roku 2005 aż 17.588 skazań na ogólną liczbę 26.935 skazań z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii zakończyło się orzeczeniem kary pozbawienia wolności.

Penalizacja posiadania środków odurzających – wbrew założeniom stała się zatem narzędziem kryminalizacji używania, a nie przeciwdziałania narkomanii.

Wprowadzenie zatem zmian w tym obszarze prawa stało się naturalną koniecznością.

Nie są to jednak jedyne obszary problemowe aktualnie obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, z którymi proponowana nowelizacja stara się zmierzyć.

Brak w ustawie legalnej definicji przewozu powoduje w praktyce wątpliwości interpretacyjne i umożliwia aktualnie przewóz środków odurzających przez terytorium naszego kraju.

W obowiązującym stanie prawnym przy orzeczeniu warunkowego umorzenia postępowania karnego sąd oraz organy wykonawcze, wykonujące orzeczenie, nie mają żadnego wpływu na korygowanie postawy osoby w okresie próby przez zobowiązanie do leczenia czy podjęcia terapii.

Nowe brzmienie art. 4 pkt 3 jest uwarunkowane wejściem w życie z dniem 1 października 2010 r. nowych przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 615), przywołanej w art. 4 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii do określenia definicji jednostek naukowych.

Projektowana ustawa wprowadza również do jej słowniczka (w art. 4 pkt 20a) pojęcie przewozu obok istniejących już takich terminów jak „przywóz”, „wywóz”. Brak w ustawie legalnej definicji przewozu powodował w praktyce wątpliwości interpretacyjne, odnośnie do których swoje stanowisko prezentował również Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2006 r., sygn. akt I KZP 31/06). Proponowane pojęcie usuwa w tym zakresie zaistniałe wątpliwości. Konsekwencją zaproponowanego wprowadzenia definicji pojęcia przewozu, odpowiadającego wykładni tego pojęcia na gruncie obowiązujących przepisów dokonanej we wspomnianym wyżej postanowieniu Sądu Najwyższego, jest zmiana treści art. 55 ust. 1 ustawy. Przy wprowadzeniu bowiem do słowniczka ustawowej definicji pojęcia przewóz ustawowe znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 55 ustawy mogą ulec znacznemu uproszczeniu.

Zmiana art. 20 polegająca na dodaniu ust. 3 nowego zakazu reklamy i promocji środków spożywczych lub innych produktów przez sugerowanie, że posiadają one działanie takie jak środki odurzające lub substancje psychotropowe, wynika z potrzeby zapobieżenia występowaniu negatywnego zjawiska, jakim jest prowadzenie reklamy i promocji środków spożywczych i innych artykułów, które – jakkolwiek nie zostały umieszczone w wykazie substancji psychotropowych lub środków odurzających – niemniej jednak są reklamowane jako produkty oddziałujące na ośrodkowy układ nerwowy w sposób tożsamy do tych wymienionych w wykazie. Proponowany przepis art. 20 ust. 3 nie dotyczy sytuacji konotacji z substancjami psychotropowymi lub środkami odurzającymi, lecz sugerowania, że środki spożywcze lub inne produkty mają ich właściwości jeżeli są używane zgodnie lub niezgodnie z ich przeznaczeniem. Wydaje się, że to powinno rozwiązywać obawy o kosmetyki, czy podobne produkty, albowiem nadawanie im nazw takich jak „opium”, czy „ekstaza” ma co najwyżej wywoływać pewne ogólne skojarzenia, a nie sugerować, że ich użycie zgodnie z przeznaczeniem (pokropienie się perfumami), będzie miało bezpośredni efekt psychoaktywny zbliżony do działania narkotyku. To samo dotyczy kwestii legalnych leków zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe, bez względu na to, czy można je nabyć na podstawie recepty, czy bez niej. Ich ewentualne reklamy muszą zawsze bezpośrednio i wyraźnie wskazywać, że mają one określone właściwości psychoaktywne, a nie sugerować to jedynie w zawoalowany sposób.

Proponowany przepis dotyczy wreszcie sugerowania, że produkt ma właściwości substancji kontrolowanych na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Legalne używki, aczkolwiek mają właściwości psychoaktywne, nie są objęte kontrolą tejże ustawy, a tym samym nie obejmuje ich swoją dyspozycją – proponowany przepis art. 20 ust. 3. Nie ma zatem obawy, aby proponowany przepis miał wpływ na jakiegokolwiek ograniczenie swobody obrotu gospodarczego. Zapobiega jedynie fałszowaniu informacji o rzeczywistych właściwościach substancji czy produktów.

Przepis ma na celu ochronę konsumentów i tym samym ochronę ich zdrowia i życia szczególnie w odniesieniu do osób nieletnich, przez uniknięcie prawdopodobieństwa użycia określonych środków spożywczych, czy innych produktów w przekonaniu, że oddziałują one na ośrodkowy układ nerwowy w sposób tożsamy z działaniem środków odurzających czy substancji psychotropowych umieszczonych w wykazie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, gdy w rzeczywistości jest to spożycie zagrożone dużym prawdopodobieństwem ryzyka zatrucia czy rozstroju organizmu o trudnych do ustalenia

konsekwencjach. Rozwiązanie takie nie jest nową instytucją, czy też nieznaną polskiemu ustawodawstwu. Podobne regulacje zostały wprowadzone w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230, z późn. zm.²⁾.

W celu wprowadzenia sankcji za naruszenie omawianego zakazu ustawa wprowadza nowy przepis karny. Zgodnie z proponowanym brzmieniem nowego przepisu art. 68a naruszenie zakazu, o którym mowa w nowym art. 20 ust. 3, zostało stypizowane jako czyn zabroniony pod groźbą grzywny.

Proponowana zmiana art. 22 polega na rezygnacji z nakładania na ministrów właściwych do spraw kultury i dziedzictwa narodowego oraz do spraw rolnictwa obowiązku rozwijania i popierania działalności edukacyjnej oraz zapobiegawczej podejmowanej w celu informowania społeczeństwa o szkodliwości narkomanii. Dotychczasowa praktyka pokazała niski poziom zaangażowania wyżej wymienionych resortów w realizację wspomnianego obowiązku przy jednocześnie dość szeroko prowadzonej przez administrację publiczną działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii. Wobec powyższego zdecydowano, że obciążanie wyżej wspomnianych organów obowiązkami z tego zakresu nie jest konieczne. Należy nadmienić, że zwolnienie, o którym mowa w projektowanym przepisie, dotyczy jedynie obowiązku rozwijania i popierania działalności edukacyjnej oraz zapobiegawczej, w pozostałych obszarach zapobiegania narkomanii zakres obowiązków ministrów właściwych do spraw kultury i dziedzictwa narodowego oraz do spraw rolnictwa pozostaje bez zmian.

Projekt przewiduje także modyfikacje w zakresie związanym z postępowaniem z „narkotykami” w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz zabezpieczonych w toku spraw karnych, które wynikają z dotychczasowych doświadczeń i trudności praktycznych. Obecne brzmienie art. 24 ust. 5 pkt 1 zobowiązujące do nabywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1 w hurtowniach farmaceutycznych na podstawie zapotrzebowania praktycznie uniemożliwia zakup przez laboratoria badawcze wzorców tego typu substancji. Jest on ponadto niespójny z art. 35 ustawy, który szczegółowo reguluje warunki zakupu substancji kontrolowanych. Nowelizacja w tym zakresie jest związana z usunięciem nieścisłości legislacyjnych.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, Nr 115, poz. 793 i Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 18, poz. 97 i Nr 114, poz. 1175.

W konsekwencji proponowany nowy przepis art. 24a ust. 1 przewiduje, że „Jednostki organizacyjne administracji rządowej, Żandarmerii Wojskowej wykonujące czynności operacyjno-rozpoznawcze oraz Służby Celnej mogą wchodzić w posiadanie środków odurzających, substancji psychotropowych i ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1 w ilości niezbędnej do przeprowadzenia badań potwierdzających popełnienie przestępstwa”. Ideą ustawodawcy wprowadzającego powyższy zapis było umożliwienie jednostkom organizacyjnym administracji rządowej oraz Żandarmerii Wojskowej wykonującym czynności operacyjno-rozpoznawcze oraz jednostkom Służby Celnej wchodzenia w posiadanie nielegalnych substancji określonych w ustawie oraz w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz. Urz. WE L 047 z 18.02.2004) znajdujących się na nielegalnym rynku. Jako cel określono „przeprowadzenie badań potwierdzających popełnienie przestępstwa”. Wejście w posiadanie nielegalnych środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1 jest faktem. Od momentu zatrzymania tych substancji przez wymienione organy do momentu przekazania ich kolejnym uprawnionym organom mamy do czynienia z posiadaniem tych środków przez organy, które dokonały zatrzymania. Ponadto, organy muszą ustalić, na podstawie badania próbek, czy mają do czynienia z przedmiotem przestępstwa, czy też z produktem legalnym. Przepis art. 24a jest zatem uzupełnieniem luki prawnej w odniesieniu do stanów faktycznych posiadania środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1. Dodanie do grupy uprawnionych podmiotów organów Służby Celnej jest konsekwencją ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168, poz. 1323), która w art. 2 ust. 1 pkt 4 wśród zadań Służby Celnej wymienia między innymi rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw związanych z naruszeniem przepisów dotyczących wprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wywozowania z jej terytorium towarów objętych ograniczeniami lub zakazami obrotu ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny lub bezpieczeństwo międzynarodowe, w szczególności takich jak na przykład środki odurzające i substancje psychotropowe. W art. 32 ustawy o Służbie Celnej znajdujemy również w ust. 1 pkt 8 uprawnienie dla funkcjonariuszy wykonujących kontrole w zakresie badania towarów, surowców, półproduktów i wyrobów w tym pobrania próbek towarów, surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w celu ich zbadania.

Zawarcie w projektowanym art. 24a ust. 2 delegacji dla Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia podmiotów uprawnionych do niszczenia środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1, a także szczegółowego trybu i warunków ich przechowywania oraz niszczenia, mając na względzie konieczność zabezpieczenia tych środków i substancji przed dostępem osób trzecich spowoduje uregulowanie w sposób kompleksowy zagadnienia związanego z pozyskiwaniem w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz innych działań, a także przechowywaniem oraz niszczeniem próbek narkotyków oraz prekursorów. W ten sposób powinien zostać rozwiązany problem wynikający stąd, że w obecnym stanie prawnym również Policja, jednostki Żandarmerii Wojskowej i inne podobne organy mają obowiązek „nabywać środki odurzające, substancje psychotropowe i ich preparaty oraz prekursory kategorii 1 w hurtowni farmaceutycznej na podstawie zapotrzebowania”. Takie rozwiązanie uniemożliwia w praktyce realizację uprawnienia, o którym mowa w art. 24 ust. 3 dzisiejszej wersji ustawy, a przepis ten jest przepisem martwym. Skutkuje to poważnymi utrudnieniami w walce z przestępczością narkotykową w Polsce. Konieczność odrębnego uregulowania możliwości wchodzenia w posiadanie określonych tu środków i substancji przez wymienione jednostki wynika z dwóch powodów: po pierwsze cel wejścia w posiadanie w omawianym przypadku jest diametralnie różny, niż w przypadkach określonych w art. 24 i w swojej istocie bliższy szeroko rozumianemu postępowaniu karnemu. Po drugie, wskazane tu szeroko jednostki administracji rządowej obejmują również służby podlegające bezpośrednio Prezesowi Rady Ministrów, niewłaściwym zatem było wskazanie upoważnienia do wydawania tego rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zdrowia.

Rozszerzenie możliwości orzeczenia przez sąd przypadku przez możliwość przekazania środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1 jednostkom organizacyjnym administracji rządowej, Służby Więziennej, Żandarmerii Wojskowej oraz niektórym szkołom wyższym w celu szkolenia lub badań – na wniosek tych jednostek – przyczyni się do zwiększenia realnych możliwości przeciwdziałania narkomanii, szczególnie w przypadku środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1, które nie są dostępne na rynku legalnym, a więc nie ma możliwości ich zakupu do szkoleń (projektowany art. 34 ust. 4). Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii zasadniczo dawała taką możliwość.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 24b polega na nałożeniu na zakłady opieki zdrowotnej prowadzące leczenie lub rehabilitację osób używających narkotyków obowiązku współpracy z Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii pełniącym funkcję punktu kontaktowego Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Obowiązek współpracy będzie się wiązać przede wszystkim ze współpracą w obszarze gromadzenia danych z zakresu pięciu kluczowych wskaźników monitorowania problemów narkotyków i narkomanii w Euro

pie. Do gromadzenia i przekazywania tych danych Polska została zobowiązana wraz z przystąpieniem do UE, rezolucją Rady z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie wdrożenia pięciu podstawowych wskaźników epidemiologicznych dotyczących narkotyków.

Zmiana art. 27 ustawy ma na celu rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do zdobywania uprawnień specjalisty terapii uzależnień o osoby, które ukończyły studia wyższe. Ponadto w celu zdyscyplinowania uczestników szkoleń do możliwie terminowego przystępowania do egzaminu wprowadzono przez dodanie w art. 27 ust. 8a zgodnie z którym osoby ubiegające się o otrzymanie certyfikatów, są zobowiązane, pod rygorem konieczności ponownego odbycia szkolenia, przystąpić do egzaminu w terminie nie dłuższym niż 4 lata od momentu rozpoczęcia szkolenia.

Zmiana w art. 28 ustawy wynika z konieczności uniemożliwienia uczestniczenia przez pacjentów w więcej niż jednym programie leczenia substytucyjnego w tym samym czasie. Sposobem na uniknięcie wspomnianego problemu jest prowadzenie przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii Centralnego Wykazu Osób Objętych Leczeniem Substytucyjnym. Obecnie kwestia powyższa jest regulowana w par. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia ministra właściwego do spraw zdrowia z dnia 19 października 2007 r. w sprawie trybu postępowania przy leczeniu substytucyjnym oraz szczegółowych warunków, które powinien spełniać zakład opieki zdrowotnej prowadzący leczenie substytucyjne (Dz. U. Nr 205, poz. 1493). Gromadzone na podstawie ww. rozporządzenia dane noszą jednak cechy danych szczególnie wrażliwych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926), dlatego jest uzasadnionym uwzględnienie proponowanych przepisów w akcie prawnym rangi ustawy. W związku z tym projekt nakłada na kierowników programów leczenia substytucyjnego obowiązek niezwłocznego powiadamiania Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii o zakwalifikowaniu, wyłączeniu lub zakończeniu udziału pacjenta w tym programie, a także upoważnia ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia w drodze rozporządzenia

szczegółowego trybu postępowania przy leczeniu substytucyjnym, szczegółowe warunki jakie powinien spełniać zakład opieki zdrowotnej prowadzący leczenie substytucyjne oraz szczegółowy sposób gromadzenia, przechowywania i przekazywania danych. Dodatkowo w ust. 4 pkt 1 art. 28 wprowadzono dodatkowy podmiot jakim jest hurtownia farmaceutyczna, z którym podmioty prowadzące programy leczenia substytucyjnego mogą zawrzeć umowę w celu zaopatrywania się w środek substytucyjny. Należy nadmienić, że możliwość zaopatrywania się bezpośrednio w hurtowni farmaceutycznej obniży koszty funkcjonowania programów leczenia substytucyjnego, co tym samym przyczyni się do większej dostępności tej formy leczenia.

W art. 34 usunięto ust. 5 dotyczący upoważnienia dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia w zakresie wskazania podmiotów uprawnionych do przechowywania oraz niszczenia zabezpieczonych dla potrzeb postępowania karnego środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1, a także określenia szczegółowego trybu i warunków ich przechowywania oraz niszczenia z uwzględnieniem konieczności zabezpieczenia tych środków i substancji przed dostępem osób trzecich. Ten szczególny akt wykonawczy ma istotne znaczenie regulujące procedurę postępowania z zabezpieczonymi środkami i substancjami, niemniej jednak z uwagi na fakt, że dotyczy obszarów postępowania karnego i materia nim objęta jest tam szczegółowo regulowana, został zatem przeniesiony do ustawy Kodeks postępowania karnego i wszedł w zakres utworzonego niniejszą ustawą przepisu art. 232a § 5. Z punktu widzenia porządku legislacyjnego jest to zabieg racjonalny i uzasadniony.

Zmiany proponowane w art. 35 ust. 10 mają na celu uściślenie regulacji zawartych w rozporządzeniach: (WE) nr 273/2004, Parlamentu Europejskiego i Rady nr 111/2005 oraz Komisji (WE) nr 1277/2005.

Przepisy rozporządzenia (WE) nr 273/2004 określają warunki, jakie są obowiązane spełnić podmioty gospodarcze w zakresie zapewnienia odpowiedniego udokumentowania wszystkich transakcji zmierzających do wprowadzenia do obrotu substancji sklasyfikowanych w kategorii 1 załącznika I ww. rozporządzenia. W związku z tym dokumenty handlowe, takie jak: faktury, wykazy ładunków, dokumenty administracyjne, dokumenty przewozowe i inne dotyczące przewozu zawierają informacje pozwalające w jednoznaczny sposób zidentyfikować: nazwę substancji sklasyfikowanej w kategorii 1 załącznika I, ilość i wagę substancji sklasyfikowanej, a w przypadku mieszaniny lub produktu naturalnego ilość i wagę,

nazwę i adres dostawcy, jednostki rozprawdzającej, odbiorcy końcowego. Dokumentacja powinna ponadto zawierać deklarację klienta.

Ponadto przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 nakazują, aby przesyłki przywożone z zagranicy i wywożone za granicę były właściwie oznakowane i aby towarzyszyły im właściwe dokumenty. Dokumenty handlowe: faktury, wykazy ładunków, dokumenty celne, przewozowe i inne dotyczące przewozu powinny zawierać dla substancji przywożonych z zagranicy lub wywożonych za granicę nazwy takie, jakie są podane w tabeli I lub tabeli II, ilości przywożone lub wywożone, nazwę i adres eksportera, importera oraz, jeżeli jest dostępny, adres odbiorcy ostatecznego.

Dodatkowo w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1277/2005 zostały ustalone przepisy wykonawcze do powyższych rozporządzeń w zakresie odpowiedzialnych funkcjonariuszy, warunków i trybu wydawania i cofania licencji, powiadamiania przed wywozem i wydawania pozwoleń na wywóz i przywóz w obszarze prekursorów narkotyków. Podmioty gospodarcze podejmują odpowiednie środki w celu zabezpieczenia obiektów handlowych przed nieuprawnionym wprowadzeniem sklasyfikowanych substancji wymienionych w kategorii 1.

W powyższych rozporządzeniach brak jest jednak regulacji dotyczących obowiązków podmiotów posiadających zezwolenia na wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób prekursorów kategorii 1, w szczególności w zakresie przechowywania środków objętych zezwoleniem, wydawania tych środków jednostkom uprawnionym oraz prowadzenia dokumentacji ich posiadania, a także w zakresie warunków, jakie podmiot musi spełniać w celu przechowywania środków objętych zezwoleniem w komorach przeładunkowych.

Proponowane zmiany mają na celu uzupełnienie przepisów zawartych w wymienionych rozporządzeniach.

Obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny nie przewiduje możliwości wydania rozporządzeń wykonawczych do ww. rozporządzeń unijnych. Z tego względu w nowelizowanej ustawie należy zawrzeć odpowiednie upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zdrowia.

Zgodnie z art. 24 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, sporządzonej w Wiedniu dnia 20 grudnia 1998 r., strona może zastosować radykalniejsze lub surowsze środki niż te, które są przewidziane w Konwencji, jeżeli uważa to za korzystne lub potrzebne dla zapobiegania lub zwalczania nielegalnego obrotu.

W związku z powyższym, oraz w celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowia publicznego, jest konieczne wprowadzenie, w przedmiotowym zakresie, bardziej szczegółowych regulacji dla podmiotów gospodarczych.

Zaproponowane zmiany treści przepisów art. 40, 41, 42 oraz 44 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii mają w znacznym stopniu charakter czysto formalny i związane są z koniecznością dostosowania obowiązujących przepisów do wymogów prawa Unii Europejskiej, a także wynikiem doświadczeń związanych z problemami w stosowaniu dotychczasowych przepisów. Zmiany konieczne były także w zakresie delegacji do wydawania rozporządzeń wykonawczych przewidzianych w tych przepisach, a to ze względu na konieczność bardziej precyzyjnego określenia zakresu regulacji owych rozporządzeń wykonawczych.

Przepisy rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady określają warunki jakie muszą spełniać podmioty gospodarcze w zakresie zapewnienia odpowiedniego udokumentowania wszystkich transakcji zmierzających do wprowadzenia do obrotu substancji sklasyfikowanych w kategoriach 1 załącznika I ww. rozporządzenia. W związku z powyższym dokumenty handlowe, takie jak: faktury, wykazy ładunków, dokumenty administracyjne, dokumenty przewozowe i inne dotyczące przewozu zawierają informacje pozwalające w jednoznaczny sposób zidentyfikować: nazwę substancji sklasyfikowanej w kategoriach 1 załącznika I, ilość i wagę substancji sklasyfikowanej, a w przypadku mieszaniny lub produktu naturalnego ilość i wagę, nazwę i adres dostawcy, jednostki rozpraszającej, odbiorcy końcowego. Dokumentacja powinna ponadto zawierać deklarację klienta.

Przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 ustalą warunki formalne obrotu z zagranicą przesyłek zawierających substancje sklasyfikowane w załączniku I lub II do przedmiotowego zarządzenia, a w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1277/2005 zostaną ustalone przepisy wykonawcze do wymienionych powyżej rozporządzeń.

W odniesieniu do uwagi nowelizacji przepisu art. 40 ust. 7 ustawy ujętego w art. 1 pkt 10 lit. d projektu a odnoszącego się do upoważnienia dla ministra właściwego do spraw zdrowia do wydania rozporządzenia określającego obowiązki przedsiębiorców posiadających zezwolenia, o których mowa w ust. 3 tego przepisu, należy wskazać, że regulacja ta ma charakter uszczegółwiający do rozporządzenia Komisji z dnia 27 lipca 2005 r. (WE) nr 1277/2005 ustanawiającego przepisy wykonawcze dotyczące rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prekursorów narkotykowych

i rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków między Wspólnotą a państwami trzecimi. Rozporządzenie (WE) nr 1227/2005 ustanawia przepisy wykonawcze w zakresie odpowiedzialnych funkcjonariuszy, wydawania licencji i dokonywania rejestracji podmiotów gospodarczych, dostarczania informacji, powiadamiania przed wywozem i wydawania zezwoleń na wywóz i przywóz w obszarze prekursorów narkotyków. W rozporządzeniu brak jest jednak niezbędnych regulacji określających obowiązki podmiotów posiadających zezwolenia na obrót hurtowy prekursorami kategorii 1, w szczególności w zakresie przechowywania środków objętych zezwoleniem, wydawania tych środków jednostkom uprawnionym oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej ich posiadania, a także w zakresie warunków, jakie podmiot musi spełniać w celu przechowywania środków objętych zezwoleniem w komorach przeładunkowych, stąd konieczność powołania omawianego rozporządzenia we wskazanym zakresie.

Projekt przewiduje szereg zmian w przepisach karnych ustawy, przede wszystkim tych, które mają znaczenie z punktu widzenia postępowania z osobami uzależnionymi i innymi użytkownikami narkotyków.

Wspomniana zmiana treści art. 55 ust. 1 ustawy jest konsekwencją wprowadzenia do słowniczka wyrażeń ustawowych definicji pojęcia przewozu. Wynikiem tego jest konieczność dostosowania treści art. 55 ust. 1 do tejże definicji, przez znaczne uproszczenie tego przepisu.

Zmiana (podniesienie) dolnej granicy ustawowego zagrożenia za przestępstwo określone w art. 56 ust. 3 ustawy jest konieczna w celu usunięcia niekonsekwencji dotychczasowych przepisów w ramach których dolna granica ustawowego zagrożenia za typ kwalifikowany tego przestępstwa (1 miesiąc), była niższa niż dolna granica ustawowego zagrożenia za typ podstawowy (6 miesięcy).

Proponowany art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii wprowadza nowe rozwiązanie zagadnienia sposobu postępowania wobec osób dopuszczających się drobnych postaci przestępstwa posiadania środków odurzających lub substancji psychotropowych. Wyniki badań empirycznych wskazują na to³⁾, że olbrzymia większość spraw o przestępstwa z art. 62 ust. 1 lub 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii dotyczy posiadania dwóch

³⁾ Por. K. Krajewski *Przestępstwo posiadania narkotyków w świetle badań aktowych*, Państwo i Prawo nr 9/2008, str. 31 – 45, oraz K. Krajewski *Przestępstwo posiadania narkotyków oraz środki stosowane wobec jego sprawców w świetle badań aktowych*, Alkoholizm i Narkomania t. 21 (2008), z. 3, str. 221 – 234.

środków a mianowicie marihuany oraz amfetaminy, przy czym znaczna ich część to sprawy drobne, a nawet niezwykle drobne, dotyczące posiadania bardzo niewielkich ilości przeznaczonych ewidentnie na cele własnej konsumpcji. W wielu takich sprawach, które w Polsce kończą się wyrokami skazującymi, chodzi o ilości środków, które w innych krajach UE są prawnie irrelevantne i umożliwiają stosowanie oportunistycznego ścigania. Tymczasem w Polsce sprawy te angażują sporą ilość czasu, sił i środków Policji, prokuratury oraz sądów, a równocześnie można mieć zasadnicze wątpliwości co do korzyści, jakie przynoszą one z punktu widzenia zasadniczego celu stosowania represji karnej w obszarze przeciwdziałania narkomanii, tj. redukcji rozmiarów nielegalnej podaży środków odurzających i substancji psychotropowych (redukcja rozmiarów popytu to przede wszystkim, aczkolwiek nie wyłącznie, zadanie profilaktyki, leczenia, rehabilitacji i readaptacji).

W związku z tym projekt przewiduje nowy przepis art. 62a dający prokuratorowi (a także sądowi), możliwość umarzania (bezwzględnego) w pewnych sytuacjach postępowania karnego wobec sprawców posiadających nieznaczne ilości środków odurzających, przeznaczonych na własny użytek. Generalną przesłanką jego stosowania jest niecelowość stosowania wobec pewnej grupy osób posiadających narkotyki represji karnej. Na taką niecelowość w ramach proponowanego przepisu wskazują przesłanki wymienione w proponowanym przepisie. *Conditio sine qua non* jego stosowania stanowi nieznaczna ilość posiadanego środka oraz posiadanie go na własny użytek. Należy przy tym zaznaczyć, że – wzorem wielu innych ustawodawstw – przyjęć należy, że obie okoliczności są ze sobą ściśle powiązane. W wypadku posiadania nieznacznych ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, jeżeli brak jest dowodów wskazujących na przeznaczenie na cele handlowe, przyjmować należy cel w postaci własnego użytku.

W przedłożonym projekcie zrezygnowano z bliższego definiowania pojęcia nieznacznej ilości środka odurzającego lub substancji psychotropowej pozostawiając to znamię znamieniem ocennym (podobnie jak znane obecnie polskiemu ustawodawstwu znamię znacznej ilości środka odurzającego lub substancji psychotropowej stanowiące znamię niektórych typów kwalifikowanych przestępstw stypizowanych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii). Rozwiązanie takie może oczywiście nastroić pewne trudności w praktyce. Biorąc jednak pod uwagę złożony i skomplikowany z legislacyjnego punktu widzenia charakter ewentualnego bliższego zdefiniowania tego znamienia (miałby on przyjąć formę rozbudowanego załącznika do ustawy), wydaje się, że pozostanie przy cennym charakterze tego znamienia jest rozwiązaniem akceptowalnym. Natomiast wskazówką dla organów

stosujących prawo (przede wszystkim organów prokuratury), mogą tu być wewnętrzne wytyczne wskazujące stosowne wartości graniczne. Taka praktyka rozwiązania tego problemu jest stosowana w wielu krajach europejskich.

Pozostałymi przesłankami stosowania tego przepisu są natomiast okoliczności przedmiotowe objęte przez dwa określenia: „okoliczności popełnienia czynu” oraz „stopień jego społecznej szkodliwości”. Obie przesłanki są ze sobą w jakimś sensie powiązane, ale nie tożsame. Elementami decydującymi o tym, że okoliczności popełnienia czynu uzasadniają umorzenie postępowania może być przede wszystkim brak wyraźnego zagrożenia dla dóbr prawnych osób trzecich. Inaczej mówiąc można przyjąć, że na przykład przypadki posiadania środków odurzających lub substancji psychotropowych w szkole czy innych instytucjach edukacyjnych, placówkach oświatowych, jednostkach wojskowych, w czasie imprez sportowych, czy innych imprez masowych potencjalnie zawsze takie zagrożenie stwarzają. Dlatego w takich wypadkach stosowanie tego przepisu powinno być wyłączone. Tym co może decydować o przyjęciu, że stopień społecznej szkodliwości czynu uzasadnia skorzystanie z proponowanego przepisu może być przede wszystkim charakter posiadanego środka, tzn. jego szkodliwość. I tak w przypadku posiadania cannabis, a więc substancji o mniejszej szkodliwości, niż wiele innych środków, w ilościach nieznacznych i okolicznościach niestwarzających w zasadzie zagrożenia dla dóbr prawnych osób trzecich powinny, w zasadzie można domniemywać zasadność zastosowania proponowanego przepisu. W przypadku innych środków, ze względu na większe zagrożenie, jakie stwarzają one generalnie dla dobra chronionego, jakim jest zdrowie publiczne, zastosowanie tego przepisu powinno wchodzić w grę znacznie rzadziej, co nie oznacza jednak całkowitego wykluczenia takiej możliwości.

Podkreślić przy tym należy, że w proponowanym przypadku chodzi o takie sytuacje, w których nie ma mowy o znikomym stopniu społecznej szkodliwości. W takiej sytuacji czyn nie stanowiłby bowiem w ogóle przestępstwa. Inaczej mówiąc przepis ten będzie miał zastosowanie w sytuacjach, gdy stopień społecznej szkodliwości jest wyższy niż znikomy, ale nie przybiera takiego natężenia, które wykluczałoby przyjęcie, że wymierzenie sprawcy kary uznać można za niecelowe.

Konstrukcja proponowanego przepisu unika przesadzania pewnych kwestii na poziomie przepisów ustawy. Nie odwołuje się więc do klauzuli okoliczności wyłączającej karalność, tak jak to czynił art. 48 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, a tym samym nie przesądza, że w takich przypadkach postępowania zawsze nie

wszczyna się, a wszczęte umarza. Nie odwołuje się także do pojęcia znikomego stopnia społecznej szkodliwości, co oznaczałoby, że czyn nie jest przestępstwem. Posiadanie nieznacznych ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych pozostaje więc zawsze czynem zabronionym pod groźbą kary i przestępstwem, co wyklucza jakiegokolwiek kwestionowanie tego przepisu z punktu widzenia art. 3 ust. 2 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi sporządzonej w Wiedniu z dnia 20 grudnia 1988 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 15, poz. 69). Wprowadza natomiast do polskiego prawa oportunistyczny ściganie, czyniąc to w sposób znany ustawodawstwu, albowiem przez odwołanie się do przesłanki niecelowości orzekania w takich przypadkach kary, przejętej z przepisów o tzw. umorzeniu absorpcyjnym o jakim mowa w art. 11 K.p.k.

Z czysto procesowego punktu widzenia podstawę decyzji o umorzeniu postępowania w sprawach o przestępstwa z art. 62 ust. 1 lub 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii ze względu na niecelowość orzeczenia wobec sprawcy kary stanowiłby przepis art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i on powinien być powoływany w stosownym postanowieniu (tak samo jak w przypadku umorzenia na podstawie art. 11 lub 322 K.p.k.). Umorzenie postępowania w oparciu o art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii ma bowiem charakter fakultatywny, a wymienione w tym przepisie przesłanki same przez się nie stoją na przeszkodzie wszczęciu postępowania. Okoliczności wymienione w proponowanym art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii nie stanowią więc negatywnych przesłanek procesowych oznaczających obligatoryjność niewszczywania lub umorzenia postępowania. Stąd proponowany przepis nie pociąga za sobą konieczności żadnych zmian w treści art. 17 K.p.k.

Intencją proponowanych przepisów jest przede wszystkim umożliwienie odstępowania w pewnych sytuacjach od ścigania pewnych kategorii drobnych przestępstw związanych z konsumpcją narkotyków, w stosunku do których realizacja represji karnej zdaje się nie przynosić jakichkolwiek pozytywnych efektów. Nie służy bowiem ani znaczącej redukcji rozmiarów nielegalnej podaży środków odurzających lub substancji psychotropowych, ani nie wywiera żadnych pożądanych efektów w zakresie redukcji popytu na nie (szczególnie w sytuacji, gdy dzisiaj represji karnej wobec takich sprawców prawie nigdy nie towarzyszy stosowanie odpowiednich środków edukacyjnych, leczniczych, itp.). Równocześnie represja ta może przez stygmatyzację takich sprawców wyrządzać wręcz poważne szkody i początkować proces ich dalszego wykolejenia społecznego, lub proces ten pogłębiać.

Proponowane przepisy mają również odciążyć organy ścigania od prowadzenia licznych dochodzeń w sprawach o posiadanie nieznaczných ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych i angażowania w taką działalność znacznych sił i środków. Pożytki ścigania takich czynów i sprawców są wątpliwe, a zwolnione siły i środki mogłyby zostać spożytkowane w innych obszarach. Stąd też proponowany przepis daje możliwość wydania decyzji o umorzeniu postępowania nawet jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania. Rzecz w tym, aby sprawy takie nie przekształcały się w „normalne” postępowanie przygotowawcze, co wykluczyłoby możliwość osiągnięcia spodziewanych efektów nowelizacji w zakresie ekonomii postępowania.

Umorzenie postępowania byłoby w myśl proponowanych przepisów fakultatywne i zależało od każdorazowej oceny prokuratora w konkretnej sprawie, a tym samym od spełnienia dodatkowych przesłanek, poza samą nieznaczną ilością. Brak automatyzmu powinien zagwarantować indywidualne podejście, a tym samym realizację również innych celów prawa karnego w tym obszarze (prewencja generalna, cele terapeutyczne), w tych wypadkach, które na to zasługują. Inaczej mówiąc przypadki posiadania nieznaczných ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych niespełniające innych przesłanek wskazanych w art. 62a ustawy powinny być nadal kwalifikowane z art. 62 ust. 1 lub ewentualnie (przy spełnieniu innych przesłanek) art. 62 ust 2 ustawy, w połączeniu z szerszym niż dzisiaj wykorzystaniem art. 72 i 73 ustawy. Równocześnie wprowadzenie specjalnego przepisu powinno spowodować, że umarzanie postępowań w bardzo drobnych sprawach znacznie rzeczywiście występować w praktyce i doprowadzi do rzeczywistego odciążenia organów ścigania.

Nowelizacja proponuje zmianę treści i konstrukcji art. 64 ustawy. Przepis ten, w przeciwieństwie do uprzednio obowiązującego art. 50 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r., nie odsyła w swojej treści do regulacji przestępstwa kradzieży, określonej w Kodeksie karnym. Jedną z istotnych konsekwencji przyjętego rozwiązania jest brak typu uprzywilejowanego oraz typu kwalifikowanego przestępstwa polegającego na kradzieży środków odurzających, substancji psychotropowych, mlecza makowego lub słomy makowej, które istnieją w przypadku typów kradzieży określonych w Kodeksie karnym. Pamiętając, że przepis art. 279 § 1 K.k. (kradzież z włamaniem) jest traktowany jako norma szczególna w stosunku do art. 278 § 1 K.k. (kradzież), należy mieć na uwadze, że z kolei art. 64 stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 278 § 1 K.k. Jeżeli zatem sprawca kradnie środek odurzający, substancję psychotropową, mlecza makowego lub słomę makową włamując się, tj. usuwając

przeszkodę zabezpieczającą pomieszczenie, nie popełnia przestępstwa z art. 279 § 1 K.k. lecz przestępstwo określone w art. 64. To samo dotyczy zaboru środków odurzających, substancji psychotropowych, mlecza makowego lub słomy makowej w znacznych ilościach. Proponowane uzupełnienia treści art. 64 ustawy powinny rozwiązać powyższe problemy.

W ramach nowelizacji proponuje się wprowadzenie nowego przepisu art. 70a nakładającego na prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, a na sąd w postępowaniu jurysdykcyjnym, obowiązek zbierania informacji na temat używania przez podejrzanego (oskarżonego) środków odurzających lub substancji psychotropowych. Dotyczy to oczywiście takich sytuacji, w których istnieje uzasadnione podejrzenie, że podejrzany (oskarżony) jest użytkownikiem takich środków. Propozycja wprowadzenia tego przepisu jest wynikiem obserwacji, potwierdzonej wynikami wspomnianych wcześniej badań empirycznych, z których wynika, że w przypadku osób co do których zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że są one użytkownikami narkotyków lub są od nich wręcz uzależnione, dane takie dzisiaj nie są najczęściej w ogóle w procesie karnym zbierane. W konsekwencji w aktualnej praktyce organów wymiaru sprawiedliwości w ogóle nie stosuje się środków o charakterze profilaktycznym, edukacyjnym i terapeutycznym będących już dzisiaj do dyspozycji prokuratora czy sądu. Ich stosowanie wymaga bowiem zebrania pewnych podstawowych przynajmniej danych osobopoznawczych. Nałożenie takiego obowiązku ma więc na celu przede wszystkim stworzenie podstaw do tego, aby w stosunku do użytkowników narkotyków zaczęto stosować przepisy realizujące zasadę „leczyć zamiast karać”.

Proponowana zmiana art. 72 oraz – konsekwentnie – art. 73 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii ma na celu dostosowanie przepisów prawa do praktyki sądowo-prokuratorskiej oraz umożliwienie szerszego wykorzystywania instytucji zawieszenia postępowania w celu odbycia leczenia przez podejrzanego (oskarżonego). Obecnie zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak też sądowego, zawieszenie postępowania stosowane jest jedynie incydentalnie. Dzieje się tak nie tylko dlatego, że organy procesowe nie posiadają najczęściej niezbędnych danych o osobie sprawcy, który to problem stara się rozwiązać wspomniana powyżej propozycja wprowadzenia nowego przepisu art. 70a. Podstawową przeszkodą dla stosowania art. 72 i 73 jest wynikające z treści art. 66 § 1 K.k. ograniczenie możliwości stosowania warunkowego umorzenia postępowania jedynie do osób, które nie były wcześniej karane za przestępstwo umyślne. Problem w tym, że w przypadku osób używających środki odurzające lub substancje psychotropowe szkodliwe, a zwłaszcza w przypadku osób uzależnionych od nich, przesłanka ta często nie jest spełniona, albowiem

osoby te mają na swoim koncie wcześniejsze skazania (czy to za przestępstwa pospolite, czy też z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii). Nie ma zatem możliwości zastosowania wobec nich warunkowego umorzenia postępowania, co czyni również niecelowym korzystanie z instytucji zawieszenia postępowania w celu podjęcia terapii, określonej w art. 72 ustawy.

Proponowana zmiana zmierza do umożliwienia szerszego stosowania tych przepisów przez wyłączenie przesłanki wcześniejszej niekaralności za przestępstwa umyślne. Faktem jest, że jest to wyłom od pewnej istotnej zasady kodeksowej. Wydaje się jednak, że w danym wypadku uczynienie takiego wyłomu jest zasadne. Rzecz w tym, że zastosowanie warunkowego umorzenia postępowania w takich sytuacjach będzie następować po pomyślnym odbyciu przez sprawcę stosownej terapii. Nie chodzi więc tutaj wyłącznie o umożliwienie stosowania warunkowego umorzenia postępowania wobec sprawców przestępstw, o których mowa w art. 72 ustawy, lecz o stosowanie tej instytucji wobec tych spośród nich, którzy wyrazili zgodę na poddanie się stosownej terapii, rzeczywiście się jej poddali i ukończyli ją z pozytywnym wynikiem. Jeżeli te przesłanki nie są spełnione o warunkowym umorzeniu postępowania nie może być w ogóle mowy. Natomiast jeżeli zostaną one przez sprawcę spełnione warunkowe umorzenie postępowania stanowi rodzaj premii za pomyślne poddanie się terapii. Zastosowanie w takiej sytuacji warunkowego umorzenia postępowania pomimo wcześniejszej karalności sprawcy może więc być uzasadnione, tym bardziej, że pomyślny wynik terapii stanowi w takim wypadku jednoznaczną przesłankę istnienia pozytywnej prognozy kryminologicznej.

Projekt przewiduje także wprowadzenie do ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii nowego przepisu art. 73a, który regulowałby dodatkowo kwestię udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności wobec osób uzależnionych skazanych za przestępstwa pozostające w związku z uzależnieniem. Art. 150 i 153 Kodeksu karnego wykonawczego nie regulują tej kwestii w sposób dostatecznie precyzyjny i jednoznaczny. Wydaje się, że umożliwienie takim osobom, w pewnych przynajmniej wypadkach, podejmowania leczenia poza zakładem karnym może mieć szereg zalet. Dotyczy to tak czysto terapeutycznego punktu widzenia, jak i związane jest z możliwością odciążenia w tym zakresie więziennictwa. Chodzi tutaj przede wszystkim o te sytuacje, gdy skazany nie miał w trakcie dotychczasowego odbywania kary pozbawienia wolności możliwości podjęcia stosownej terapii, przede wszystkim ze względu na to, że wciąż oczekuje na stosowne miejsce leczenia na oddziale terapeutycznym. Przepis ten miałby więc na celu rozwiązanie problemów wynikających z istnienia dzisiaj „kolejki” do oddziałów terapeutycznych, a nie

stanowić rutynową i „masową” alternatywę dla oferty terapeutycznej w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności. Dlatego jest zasadnym ukształtowanie tych przepisów w taki sposób, aby nie spowodowały one pojawienia się na szerszą skalę prób „ucieczki” skazanych od terapii w ramach zakładów karnych, czy wręcz pozorowanego wnioskowania o udzielenie takiej przerwy, która mogłaby być wykorzystywana w celu „wydostania się” z zakładu karnego.

W związku z tym udzielanie takiej przerwy nie ma w myśl proponowanych rozwiązań automatycznego charakteru i powinno mieć miejsce przede wszystkim wtedy gdy za udzieleniem przerwy przemawiają względy lecznicze i wychowawcze. Oznacza to, że chodzi tutaj nie tylko o kwestie związane z potrzebami terapeutycznymi, ale także, że powinno to być celowe ze względu na wykonywanie wobec konkretnego skazanego kary pozbawienia wolności. Równocześnie przepis zawiera dalsze ograniczenia dopuszczalności stosowania tej instytucji, mające zabezpieczyć przed próbami manipulowania przez skazanych procesem wykonania kary oraz procesem leczniczym i rehabilitacyjnym. Służy temu przede wszystkim wykluczenie możliwości udzielenia przerwy skazanemu, który wcześniej nie wyraził zgody na poddanie się leczeniu lub rehabilitacji (nie jest natomiast istotne czy w konsekwencji takiej odmowy sąd penitencjarny orzekał o stosownym leczeniu lub rehabilitacji w myśl art. 117 K.k.w.). Równocześnie kolejnym warunkiem udzielenia przerwy jest wykazanie przez skazanego, że ma w stosownym zakładzie opieki zdrowotnej zagwarantowane miejsce leczenia odpowiadające jego potrzebom terapeutycznym.

Za każdym razem możliwość udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności jest ograniczana także przesłanką formalną w postaci rozmiaru kary pozostałego do odbycia, a nie minimum kary, jakie musi być odbyte (jak przy warunkowym zwolnieniu). Wydaje się, że może to być korzystniejsze dla niektórych sprawców. Przy skazaniu np. na karę do czterech lat pozbawienia wolności – a to chyba większość przeciętnych sprawców przestępstw związanych z używaniem środków odurzających lub substancji psychotropowych – będą oni mogli korzystać z takiej przerwy zanim nabędą uprawnienia do warunkowego przedterminowego zwolnienia po odbyciu połowy kary (dotyczyłoby to też recydywistów, którzy nabywają to uprawnienie normalnie po odbyciu dwóch trzecich kary), co może mieć pewną wartość motywującą do podjęcia takiej próby.

Proponowane zmiany mają również na celu doprecyzowanie i ujednoczenie w polskim porządku prawnym kwestii związanych z zabezpieczaniem, przechowywaniem i niszczeniem przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia osób albo

bezpieczeństwa powszechnego, które zostały zabezpieczone dla potrzeb postępowania karnego, w tym w szczególności związanych z przeciwdziałaniem narkomanii. Obowiązująca od dnia 1 lipca 2003 r. regulacja zawarta w art. 232a Kodeksu postępowania karnego związana z przechowywaniem tzw. „dowodów trudnych” wymaga w związku z tym korekty z uwagi na negatywne skutki, jakie rodzi. Dotyczy to przede wszystkim środków odurzających, substancji psychotropowych oraz ich preparatów, a także materiałów wybuchowych i substancji parzących, trujących, duszących i łatwopalnych. Rozszerzenie katalogu przedmiotowego „dowodów trudnych” o preparaty środków odurzających i substancji psychotropowych oraz zawężenie prekursorów do kategorii 1 (projektowany art. 232a § 1 K.p.k.) wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Przechowywanie materiałów wybuchowych i substancji parzących, trujących, duszących i łatwopalnych zabezpieczonych na potrzeby postępowania karnego powinno odbywać się we wskazanych wyspecjalizowanych instytutach wojskowych, co wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i miejsca przechowywania w postępowaniu karnym przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia oraz warunków i sposobu ich zniszczenia (Dz. U. Nr 108, poz. 1025). Żaden z instytutów nie przyjmuje tego typu dowodów i są przechowywane przez organ postępowania, który je zabezpieczył – zazwyczaj przez Policję. Z drugiej strony natomiast Policja jest przechowawcą środków odurzających i substancji psychotropowych zabezpieczonych przez wszystkie organy postępowania karnego i na każdym jego etapie, przy czym dodatkowym problemem jest brak uregulowań związanych z niszczeniem tego rodzaju dowodów po zakończeniu postępowania karnego. Z tego powodu w magazynach komend wojewódzkich i Stołecznej Policji zalegają tysiące depozytów, w tym część po orzeczeniu środka karnego zniszczenia. Dlatego też jest niezbędna możliwość obligatoryjnego niezwłocznego niszczenia w całości lub w części „dowodów trudnych”, których przechowywanie połączone wiązałoby się z niewspółmiernymi kosztami lub nadmiernymi trudnościami albo stanowiło źródło zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego (projektowany art. 232a § 2 K.p.k.). W wypadku zarządzenia zniszczenia w części sąd wskazywałby miejsce i czas przechowywania pozostałej części w celu możliwości ponownego zasięgnięcia opinii biegłego (projektowany art. 232a § 3 K.p.k.).

Ze względów bezpieczeństwa powszechnego zabezpieczone przedmioty i substancje, które mogą stanowić materiały wybuchowe (np. granaty, trotyl) niszczone są niemal natychmiast po ich ujawnieniu, czasem nawet bez przewożenia. W takich sytuacjach

prokurator post factum kieruje wniosek do sądu, który wydaje zgodę następczą. Z uwagi na brak możliwości przechowywania materiałów wybuchowych i substancji parzących, trujących i duszących w sposób zapewniający bezpieczeństwo jest zasadne wprowadzenie normy sankcjonującej niezwłoczne niszczenie bez zgody sądu (projektowany art. 232a § 4 K.p.k.).

Zmiana podmiotu zobowiązanego do wypełnienia delegacji ustawowej z Ministra Sprawiedliwości na Radę Ministrów wiąże się z podległością premierowi dwóch służb: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego, które w ramach prowadzonych przez siebie postępowań mogą zabezpieczać „dowody trudne”, a także zakresem kompetencyjnym poszczególnych ministrów do określenia szczegółowych zasad i miejsca przechowywania „dowodów trudnych” oraz warunków i sposobu niszczenia (Ministerstwa Sprawiedliwości i Obrony Narodowej właściwe do spraw: wewnętrznych i administracji, zdrowia, środowiska, finansów, infrastruktury, pracy i polityki społecznej). Możliwość kompleksowego uregulowania na najwyższym szczeblu władzy wykonawczej daje gwarancję właściwej realizacji zadań w tym obszarze – w przeciwieństwie do dotychczasowego na szczeblu resortu (projektowany art. 232a § 5 K.p.k.). Konieczność zmiany podmiotu właściwego do wydania aktu rangi niższej niż ustawa, oraz ograniczenie zakresu tego aktu do zabezpieczonych środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów oraz prekursorów kategorii 1, wynika – z jednej strony z takich samych przyczyn, jak zmiana delegacji ustawowej w art. 232a K.p.k., z drugiej natomiast jest związana z koniecznością rozgraniczenia legalnego przechowywania „narkotyków” przez uprawnione podmioty od przechowywania narkotyków zabezpieczonych do spraw karnych (projektowany art. 34 ust. 5 i 6).

Wykaz środków odurzających znajdujący się w załącznikach do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii jest kompatybilny z listami środków odurzających stanowiących aneks do Konwencji ONZ o Środkach Odurzających z 1961 r. Jedyna różnica jest w przypadku 3-metylotiofentanylu. W Konwencji wymieniony jest on na liście I i IV, natomiast w załącznikach do ustawy tylko w grupie I-N. Tym samym zasadne jest – w celu osiągnięcia pełnej kompatybilności – dodanie w załączniku nr 1 do ustawy w grupie IV-N środka odurzającego: 3-metylotiofentanylnyl {N-[3-matylo-1-[2-(2-tienylo)etylo]-4-piperydylo]propionanilid}.

Rozszerzenia wymaga również załącznik nr 2 w Liście A ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, gdyż aktualnie brak jest w tym zakresie uregulowań, a „narkotyki”

w niektórych przypadkach stają się odpadem niebezpiecznym ze względu na swoje właściwości.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania projektem.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie wymaga notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2093 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Wprowadzone w art. 5 niniejszej ustawy przepisy przejściowe dotyczą nowelizacji przepisu art. 27 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.) i określają trzy rodzaje sytuacji, które wymagają szczególnych regulacji. Gdy osoby, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ukończyły szkolenie, o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy i nie przystąpiły do egzaminu; znajdują się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w trakcie szkolenia, o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy oraz gdy przed wejściem w życie niniejszej ustawy ukończyły szkolenie, o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy, uzyskały certyfikat instruktora terapii uzależnień i w terminie 3 lat od ukończenia tego szkolenia spełniły wymogi, o których mowa w art. 27 ust. 7 dotychczasowej ustawy w brzmieniu zmienionym niniejszą ustawą.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia regulacji

Główne cele zmiany ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw zostały opracowane na podstawie analizy danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości oraz stanów faktycznych, wynikających ze stosowania aktualnie obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Cele można podzielić na sześć zasadniczych grup:

- 1) zniwelowanie negatywnych skutków niepokojąco wzrastającej kryminalizacji osób uzależnionych i zażywających środki odurzające. Na podstawie badań aktowych przeprowadzonych sondażowo w czterech sądach rejonowych funkcjonujących we właściwości Sądu Okręgowego w Krakowie⁴⁾, szacunkowo można założyć, że liczba postępowań sądowych wobec osób uzależnionych od środków odurzających lub substancji psychotropowych zmniejszy się o 55 % do 79 %,
- 2) wzmocnienie instrumentów prawnych, które umożliwią organom ścigania opanowanie tendencji spadkowej związanej z wykrywalnością przestępstw popełnianych w związku z wprowadzaniem do obrotu oraz produkcją środków odurzających i substancji psychotropowych,
- 3) sprostanie wymogom prawa Unii Europejskiej w zakresie ujednoczenia standardów polityki karnej (jako środka subsydiarnego wobec oddziaływań z zakresu polityki zdrowotnej i ochrony zdrowia publicznego) w odniesieniu do osób uzależnionych oraz w zakresie monitorowania zjawiska narkomanii i szeroko rozumianej przestępczości powiązanej ze środkami odurzającymi, prekursorami i substancjami psychoaktywnymi,
- 4) przygotowanie przepisów porządkujących nadzór nad wytwarzaniem, przetwarzaniem, przerobem, przechowywaniem, obrotem i niszczeniem środków odurzających, substancji psychotropowych oraz prekursorów kategorii 1,
- 5) wzmocnienie przepisów wpływających na ograniczenie podaży środków odurzających i substancji psychoaktywnych,

⁴⁾ K. Krajewski, *Sprawy o posiadanie narkotyków w praktyce sądów krakowskich. Raport z badań*. Kraków 2008.

- 6) wzmocnienie przepisów mających wpływać na ograniczenie zjawiska przestępczości i powrotu do przestępstwa wśród osób używających środków odurzających.

2. Podmioty, na które oddziałują projektowane regulacje prawne

Ustawa swoim zakresem obejmuje:

- osoby fizyczne będące sprawcami przestępstw stypizowanych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii,
- osoby fizyczne uzależnione lub używające substancje psychoaktywne szkodliwie,
- organy wymiaru sprawiedliwości,
- organy ścigania: Policję, Straż Graniczną, Państwową Straż Pożarną, Inspekcję Sanitarną, MSWiA,
- Ministerstwo Zdrowia: Państwową Inspekcję Farmaceutyczną, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Inspektora do spraw Substancji i Preparatów Chemicznych, Państwową Inspekcję Sanitarną,
- Ministerstwo Finansów,
- Ministerstwo Środowiska.

3. Zakres konsultacji społecznych

Równoległe do uzgodnień międzyresortowych projektowana regulacja została przekazana do konsultacji następującym podmiotom:

- 1) Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
- 2) Stowarzyszeniu Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”,
- 4) Naczelnej Radzie Adwokackiej,
- 5) Instytutowi Psychiatrii i Neurologii,
- 6) Państwowej Radzie Ochrony Środowiska,
- 7) Krajowej Radzie Kuratorów,

- 8) Stowarzyszeniu „MONAR”,
- 9) Krakowskiemu Towarzystwu Pomocy Uzależnionym KTPU,
- 10) Mazowieckiemu Towarzystwu Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U”,
- 11) Stowarzyszeniu JUMP 93,
- 12) Stowarzyszeniu Profilaktyki i Profesjonalnej Pomocy Osobom Uzależnionym „Subsydium”.

Konsultacje społeczne odbyły się w dniach od 8 do 14 grudnia 2009 r.

Otrzymano odpowiedzi z sześciu organizacji. Żadna z organizacji nie wniosła sprzeciwu dotyczącego materialnego zakresu przedmiotowego projektu ustawy. Zgłoszono kilka nowych propozycji, które nie mogą zostać uwzględnione z uwagi na aktualne założenia polityki społecznej oraz program przeciwdziałania narkomanii. Dotyczy to między innymi propozycji powrotu do koncepcji ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r., która przewidywała depenalizację w związku z posiadaniem nieznacznej ilości środków odurzających na własny użytek.

Należy podkreślić, że projekt został przyjęty bardzo pozytywnie, szczególnie przez środowiska zajmujące się terapią i leczeniem. Nie pojawiła się zatem konieczność przeprowadzania dodatkowych spotkań uzgodnieniowych w ramach konsultacji społecznych.

Dokonano jednej korekty w projekcie ustawy na wniosek Instytutu Psychiatrii i Neurologii, zamieniając w uzasadnieniu sformułowania: „narkomania” i „alkoholizm” na „uzależnienie od alkoholu” oraz „uzależnienie od substancji psychoaktywnych”. Dokonano również, na wniosek Przewodniczącego Zespołu, korekty w art. 8 projektu ustawy, zmieniając *vacatio legis* z 4 miesięcy na 6.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wprowadzenie zmian w ustawie o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw będzie miało wpływ na sektor finansów publicznych. Właściwe wypełnianie zadań przez podmioty, które zabezpieczają, przechowują i niszczą lub przekazują

do zniszczenia przedmioty i substancje stwarzające niebezpieczeństwo wymaga nakładów finansowych na ich realizację. Nakłady te są związane przede wszystkim ze stworzeniem magazynów, które umożliwią bezpieczne przechowywanie przedmiotów. W przypadku pojedynczego magazynu środków odurzających i substancji psychotropowych zabezpieczonych na potrzeby postępowania karnego i niszczonych dopiero po jego zakończeniu wiązałoby się z nakładem w wysokości co najmniej 100 000 zł. Tymczasem, zgodnie z szacunkiem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, zapotrzebowanie odnosi się do jednego magazynu. Analogicznej wysokości nakłady musiałyby być poniesione przez każdy podmiot przechowujący przedmioty i substancje niebezpieczne.

Tytułem wyjaśnienia należy wskazać, że precyzyjne oszacowanie tych kosztów według określonego algorytmu nie jest możliwe. Z jednej strony otrzymamy zysk w postaci istotnie zmniejszonych kosztów przechowywanych przez lata substancji i produktów zabezpieczanych na potrzeby postępowania karnego, a z drugiej strony koszt zleconego lub wykonanego we własnym zakresie zniszczenia – jeżeli wykroczy poza dotychczasowy zakres. Należy jednak mieć na uwadze, że poszczególne wydatki rodzajowe mają postać skumulowaną. Podległe MSWiA jednostki policji podają te koszty łącznie. Tak jest z czasem pracy funkcjonariuszy, zużyciem paliwa czy amortyzacją środków transportu.

W związku z tym nowelizacja art. 232a K.p.k. pozwoli na znaczące zmniejszenie nakładów finansowych, jakie musiałyby ponieść określone podmioty, przy czym koszty zabezpieczenia, transportu i utylizacji pozostaną na niezmiennym poziomie.

Wzrost wydatków należy przewidzieć przy wprowadzeniu regulacji dotyczącej art. 70a. Należy założyć, że koszty zbierania informacji o sprawcach, co do których istnieje podejrzenie, że są to osoby uzależnione lub używające substancje psychoaktywne szkodliwe, wyniesie w skali roku nie więcej niż 63 000 zł. Środki te zostaną przeznaczone głównie na gratyfikacje za zbieranie informacji przez podmioty, których działalność statutowa obejmuje pomoc osobom uzależnionym. Wyliczeń dokonano na podstawie szacunkowej liczby zarządzeń w liczbie 700 w skali roku.

Koszty wynikające z ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw zostaną sfinansowane w ramach posiadanych środków przez dysponentów poszczególnych części, odpowiedzialnych za realizację nowych zadań.

5. Wpływ regulacji na bezpieczeństwo i zdrowie publiczne

Projektowana nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii będzie miała istotne przełożenie na poprawę zdrowia publicznego. Jeżeli literalnie odczytamy zakres ustawy – najważniejszym jej elementem jest przeciwdziałanie narkomanii. Oznacza to, że również przepisy prawno-karne powinny cel ten realizować. W przypadku osób zażywających środki odurzające lub substancje psychotropowe czy wręcz osób uzależnionych od tych substancji należy wskazać, że ten właśnie fakt kontaktu z nielegalną substancją jest głównym czynnikiem kryminogennym. Jednym z celów prawa karnego jest przeciwdziałanie powrotności do przestępstwa. W tym konkretnym przypadku cel ten ma odniesienie do maksymalnego nacisku na procesy leczenia, terapii, oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w odniesieniu do użytkowników narkotyków, co jest równoznaczne z ograniczeniem posiadania środków odurzających i substancji psychotropowych oraz ograniczeniem potrzeby zdobywania środków finansowych na narkotyki.

Zatem jednym z najważniejszych elementów proponowanych zmian jest nowelizacja przepisu art. 72, która w dodanym ust. 4, wyłącza uprzednią karalność sprawcy jako okoliczność stojącą na przeszkodzie zastosowaniu warunkowego umorzenia postępowania karnego. Wyłączenie to umożliwi stosowanie art. 72 w pełnym zakresie, zgodnie z zamierzeniami ustawodawcy, aby jak największa liczba osób używających czy uzależnionych od środków odurzających czy substancji psychotropowych mogła podjąć leczenie.

Możliwość zastosowania warunkowego umorzenia postępowania stanowi ważny czynnik motywacyjny do podjęcia terapii.

Przepis art. 72 w dotychczasowej praktyce nie jest stosowany. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest fakt, że osoby posiadające środki odurzające w ilości nieznacznej, przeznaczone głównie na użytek własny – to zazwyczaj osoby, które z racji uzależnienia były już wielokrotnie karane za posiadanie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, co oznaczało, że nie zachodziła okoliczność umożliwiająca orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego.

Mniejsza liczba osób używających środków odurzających i substancji psychotropowych – to również mniejsza liczba sprawców przestępstw tzw. pospolitych, jakimi są na przykład drobne kradzieże w sklepach i supermarketach.

Omawiając wpływ nowelizacji ustawy na poprawę zdrowia publicznego należy również wskazać na przepis art. 62a, którego instytucja przewiduje umorzenie postępowania karnego jeszcze przed wszczęciem śledztwa lub dochodzenia, przy spełnieniu trzech kumulatywnych przesłanek: nieznaczej ilości zabronionych substancji przeznaczonych na własny użytek oskarżonego, niecelowości orzeczenia kary ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

Należy wskazać, że grupa osób, które będą spełniały te kryteria to głównie osoby młode, które eksperymentują z substancjami odurzającymi. Świadomość zagrożenia kryminalizacją powoduje przy obecnym stanie prawnym, że osoby te nie podejmują prób leczenia czy terapii w obawie przed skazaniem. Unikają programów redukcji szkód społecznych i zdrowotnych mających na celu zmniejszenie zagrożeń związanych z rozprzestrzenianiem się chorób, takich jak: AIDS, wirusowe zapalenie wątroby czy gruźlica. Ograniczenie w tej grupie osób reakcji prawno-karnej w rozumieniu przepisu art. 62a zwiększy udział tych osób w procesie leczenia, terapii, edukacji czy szeroko rozumianej profilaktyce, co stanowi o realizacji nadrzędnych celów ustawy.

Warto również zaznaczyć, że zagrożenie kryminalizacją prowadzi również pod przykryciem legalnej oferty do niebezpiecznej stymulacji rynku podaży oferującego konsumentom niebezpieczne substancje, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu człowieka.

Z punktu widzenia bezpieczeństwa społecznego, należy również wskazać na istotną nowelizację przepisu art. 34, która przewiduje możliwość orzeczenia przez sąd przepadku na rzecz Skarbu Państwa środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów lub prekursorów kategorii 1 przez przekazanie ich jednostkom administracji rządowej, Służby Więziennej, Żandarmerii Wojskowej oraz niektórym szkołom wyższym.

Bezpieczeństwo społeczne opiera się w znacznej mierze na wiedzy o zagrożeniach. W odniesieniu do nielegalnych środków powyżej wymienionych wiąże się to z koniecznością stałego monitorowania pojawiających się na nielegalnym rynku substancji i preparatów. Każda nowa substancja musi zostać przebadana, a następnie określona co do właściwości, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia zdrowia i bezpieczeństwa społecznego.

Jedynym źródłem tej wiedzy są substancje zabezpieczane w trakcie czynności operacyjnych oraz na potrzeby postępowania procesowego.

Oczywistą alternatywą wykorzystania środków zabezpieczonych są substancje, które można nabyć, tyle że nowych środków i substancji pojawiających się w nielegalnym obrocie kupić się nie da.

Nowelizacja art. 34 pozwoli na badanie, definiowanie oraz tworzenie wzorców nowych substancji, które mogą stanowić wzorzec do potrzeb szkoleniowych dla służb mających kontakt z nielegalnymi substancjami oraz dla zwierząt, używanych do tropienia tych substancji.

Obowiązek takiego ścisłego monitoringu środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich preparatów lub prekursorów kategorii 1 w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego, nakładają również na nasz kraj przepisy Unii Europejskiej oraz ratyfikowane umowy międzynarodowe. Należy zaznaczyć, że zakres takiego monitoringu stanowi o wspólnym bezpieczeństwie państw członkowskich.

Kolejnym obszarem nowelizowanej ustawy, który wpływa na ochronę życia i zdrowia jest nowelizacja przepisu art. 20 ust. 3.

Głównym i w zasadzie jedynym mechanizmem skłaniającym szczególnie osoby nieletnie do zakupu i użycia nowych oraz niezbadanych jeszcze środków i substancji sprzedawanych pod nazwą dopalacze jako produkty o charakterze kolekcjonerskim jest promowanie zawierających je produktów jako posiadających właściwości odurzające. Z zażyciem takich substancji wiąże się ryzyko poniesienia trudnych do przewidzenia szkód zdrowotnych, a nawet utraty życia.

Problem dotyczy szczególnie nieletnich konsumentów, których liczba wzrasta w zastraszającym tempie (liczba sklepów na przełomie ostatnich dwóch lat wzrosła z 2 do 183) – tym bardziej regulacje, które przeciwdziałają reklamie tych substancji na obecnych zasadach należy uznać za niecierpiące zwłoki, konieczne i służące ochronie zdrowia. Proponowana regulacja uderza bowiem w najistotniejszy mechanizm nakręcający koniunkturę sprzedaży dopalaczy, jakim jest reklama.

6. Wpływ regulacji na rynek pracy

Ustawa nie wpłynie na rynek pracy.

7. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Ustawa może wpłynąć na funkcjonowanie przedsiębiorstw dokonujących transportu i utylizacji odpadów niebezpiecznych w związku z przekazywaniem im większej niż dotychczas liczby przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia albo bezpieczeństwa powszechnego.

8. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionów

Przedstawiony projekt nie będzie miał wpływu na sytuację i rozwój regionów.

9. Wpływ regulacji na środowisko.

Projekt ustawy będzie miał pozytywny wpływ na ochronę życia i zdrowia ludzi oraz na ochronę środowiska z uwagi na szybką utylizację przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo oraz transport i przechowywanie takich substancji w sposób minimalizujący zagrożenie życia lub zdrowia osób albo środowiska.

10. Przepisy przejściowe i końcowe

Przepisy przejściowe i końcowe mają na celu zapewnienie płynnego wdrożenia do obiegu prawnego nowych bądź zmienianych regulacji. Wejście w życie art. 2 ustawy jest określone dokładną datą 1 lipca 2011 r. w związku z wejściem tego dnia w życie nowelizacji ustawy Kodeks karny w zakresie brzmienia przepisu art. 67 § 3.

Vacatio legis wynoszące 12 miesięcy w odniesieniu do art. 1 pkt 6 lit. b projektu jest uwarunkowane koniecznością zapewnienia osobom, które dotychczas odkładały moment przystąpienia do egzaminu uprawniającego do otrzymania certyfikatu specjalisty terapii uzależnień, wystarczającego czasu na przygotowanie się do tego egzaminu. Wejście w życie ustawy bez tego wskazanego okresu przejściowego mogłoby spowodować, że osoby, które dotychczas nie przystąpiły do egzaminu automatycznie utraciłyby taką możliwość, chyba że ponownie zakończyłyby szkolenie w dziedzinie uzależnień w rozumieniu przepisu art. 27 ustawy.

11. Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej oraz innymi aktami prawa międzynarodowego ratyfikowanymi przez Rzeczpospolitą Polską

Projekt przedmiotowej regulacji jest zgodny z prawem Unii Europejskiej oraz innymi aktami prawa międzynarodowego ratyfikowanymi przez Rzeczpospolitą Polską.

Realizuje zalecenia:

- 1) Jednolitej konwencji o środkach odurzających z 1961 r., sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 30 marca 1961 r. (Dz. U. z 1966 r. Nr 45, poz. 277 – zał.),
- 2) Konwencji o substancjach psychotropowych, sporządzonej w Wiedniu w dniu 21 lutego 1971 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 31, poz. 180 – zał.),
- 3) Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, sporządzonej w Wiedniu w dniu 20 grudnia 1988 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 15, poz. 69 – zał.),
- 4) Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej z dnia 25 października 2004 r. ustanawiającej minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami,
- 5) Międzynarodowej Konwencji Opiumowej, podpisanej w Hadze dnia 23 stycznia 1912 r. i Protokołu zamknięcia III Konferencji Opiumowej, podpisanego w Hadze dnia 25 czerwca 1914 r. (Dz. U. z 1923 r. Nr 9, poz. 55),
- 6) Konwencji międzynarodowej dotyczącej opium, sporządzonej w Genewie dnia 19 lutego 1925 r. (Dz. U. z 1927 r. Nr 108, poz. 920),
- 7) Konwencji o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających oraz protokoł podpisania, podpisanej w Genewie dnia 13 lipca 1931 r. (Dz. U. z 1934 r. Nr 12, poz. 97),
- 8) Protokołu umieszczającego pod kontrolą międzynarodową pewne środki odurzające nie objęte Konwencją z dnia 13 lipca 1931 r. o ograniczeniu fabrykacji i uregulowaniu podziału środków odurzających zmienioną Protokołem, podpisanym w Lake Success dnia 11 grudnia 1946 r., podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1948 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 9, poz. 48).